

УДК 811.581

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/97-2-55>

Дмитро ПОТОРОЧА,

orcid.org/0009-0003-7188-3154

студент II курсу магістратури

Навчально-наукового інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *dmytroporocha213@gmail.com*

Алла САВЧЕНКО,

orcid.org/0000-0002-3296-7385

кандидат педагогічних наук,

асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Навчально-наукового інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *allasavchenko90@gmail.com*

ТРУДНОЩІ ОПАНУВАННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Стаття присвячена комплексному аналізу особливостей опанування китайської мови учнями старшої школи в умовах її поступової популяризації в сучасному освітньому просторі України. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі Китайської Народної Республіки у глобальних економічних, політичних і культурних процесах, що, своєю чергою, сприяє підвищенню інтересу до вивчення китайської мови як інструмента міжкультурної комунікації та професійної реалізації. У роботі обґрунтовується доцільність вивчення китайської мови у старшій школі як засобу розширення освітніх можливостей, академічної мобільності та перспектив працевлаштування в міжнародному середовищі.

Метою статті є визначення та систематизація основних труднощів, що виникають у процесі вивчення китайської мови учнями старшої школи, а також обґрунтування ефективних шляхів їх подолання у контексті формування іншомовної комунікативної компетентності. Для досягнення поставленої мети використано методи аналізу, узагальнення та систематизації наукових джерел, а також описовий метод для інтерпретації лінгвістичних і методичних аспектів навчання.

Автори зосереджують увагу на ключових труднощах, що виникають у процесі навчання, зокрема на фонетичних, лексичних, граматичних та графічних особливостях китайської мови, які суттєво відрізняються від індоєвропейських мов. Особливий акцент зроблено на складності опанування ієрогліфічної писемності, тональної системи та специфіки синтаксичної організації мовлення. У статті також підкреслюється важливість урахування психологічних чинників, зокрема мотивації, рівня пізнавальної активності та адаптації учнів до нової мовної системи.

Значну увагу приділено методологічним аспектам навчання китайської мови, які потребують подальшого теоретичного осмислення та практичного вдосконалення. На основі аналізу лінгвістичних особливостей мови автори пропонують низку практичних рекомендацій щодо подолання труднощів у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності. Запропоновані підходи спрямовані на поетапне та системне засвоєння мовного матеріалу, поєднання теоретичних знань із практичними навичками, розвиток фонетичних і граматичних умінь, а також підвищення ефективності навчального процесу загалом.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному поєднанні лінгвістичного та методичного підходів до аналізу процесу навчання китайської мови в умовах української середньої освіти. Практичне значення роботи визначається можливістю використання запропонованих рекомендацій у практиці викладання китайської мови в закладах загальної середньої освіти, а також у подальших наукових дослідженнях у галузі методики навчання іноземних мов.

Ключові слова: китайська мова, старша школа, путунхуа, ієрогліфи, методологічні підходи, методологія навчання, нішева дисципліна, академічна мобільність, комунікативна компетентність, адаптаційний період.

Dmytro POTOROCHA,
 orcid.org/0009-0003-7188-3154
 2nd year master's student

*Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Kyiv, Ukraine) dmytropotorocha213@gmail.com*

Alla SAVCHENKO,
 orcid.org/0000-0002-3296-7385
 Candidate of Pedagogical Sciences,

*Assistant at the Department of Languages and Literatures of the Far East and Southeast Asia
 Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Kyiv, Ukraine) allasavchenko90@gmail.com*

SOME DIFFICULTIES IN LEARNING THE CHINESE LANGUAGE AT HIGH SCHOOL AND THE WAYS OF OVERCOMING THEM IN THE CONTEXT OF THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION COMPETENCE

The paper provides a comprehensive analysis of the specific features of learning the Chinese language by high school students in the context of its growing popularity within the modern Ukrainian educational environment. The relevance of the study is determined by the increasing role of the People's Republic of China in global economic, political, and cultural processes, which, in turn, contributes to a rising interest in learning Chinese as a tool of intercultural communication and professional development. The paper substantiates the expediency of teaching the Chinese language at the high school level as a means of expanding educational opportunities, academic mobility, and future career prospects in the international arena.

The aim of the study is to identify and systematize the main difficulties encountered by high school students in learning Chinese and to determine effective ways of overcoming them in the context of forming foreign language communicative competence. The research is based on the methods of analysis, generalization, and systematization of scientific sources, as well as the descriptive method used to interpret linguistic and methodological aspects of teaching.

The authors focus on the key difficulties that arise in the learning process, particularly phonetic, lexical, grammatical, and graphic features of the Chinese language, which significantly differ from those of Indo-European languages. Special emphasis is placed on the complexity of mastering the hieroglyphic writing system, tonal pronunciation, and the specific syntactic organization of speech. The paper also highlights the importance of considering psychological factors, including students' motivation, cognitive engagement, and their adaptation to a fundamentally different language system.

Considerable attention is paid to methodological aspects of teaching Chinese, which require further theoretical reflection and practical improvement. Based on the analysis of linguistic features, the authors propose a number of practical recommendations aimed at overcoming learning difficulties in the process of forming foreign language communicative competence. The suggested approaches are focused on the gradual and systematic acquisition of language material, the integration of theoretical knowledge with practical skills, the development of pronunciation and grammatical competence, and the overall enhancement of the effectiveness of the educational process.

The scientific novelty of the study lies in the integrated approach combining linguistic and methodological perspectives on teaching Chinese in Ukrainian secondary education. The practical significance of the research is determined by the possibility of applying the proposed recommendations in teaching practice at secondary schools, as well as in further studies in the field of foreign language teaching methodology.

Key words: *Chinese language, high school, Putonghua, hieroglyphs, methodological approaches/techniques, teaching methods, niche subject, academic mobility, communication competence, adaptation period.*

Постановка проблеми. Китайська мова стає все дедалі популярнішою у сучасному світі, що зумовлено активним розвитком міжнародних економічних, політичних і культурних зв'язків із Китаєм, а також зростанням його впливу на глобальні процеси. Разом із цим інтерес до вивчення китайської мови неспинно зростає, що пояснюється розширенням освітніх можливостей, академічної мобільності та перспектив працевлаштування у міжнародному середовищі.

Опанування китайської мови, як і будь-якої іноземної, супроводжується низкою труднощів

та специфічних обставин. Передусім вивчення іноземної мови часто зумовлюється її подальшим використанням у професійній діяльності, тоді як питання підходів і методології навчання залишаються поза належною увагою (Чиханцова, 2015: 2). Внаслідок цього в учнів старшої школи виникають певні перепони на шляху оволодіння іноземною мовою, зокрема й китайською.

Аналіз досліджень. Перш ніж окреслити можливі шляхи опанування китайської мови, варто зазначити, що китайська мова як навчальна дис-

ципліна у старшій школі не є поширеною. Традиційно, окрім англійської мови, у закладах загальної середньої освіти вивчаються інші індоєвропейські мови, зокрема німецька та французька, з метою розширення мовної підготовки та загальнокультурного розвитку учнів. Незважаючи на те, що викладання та вивчення китайської мови не є новим явищем в українській освіті, воно поки що не набуло широкого поширення, тому китайська мова залишається нішевою дисципліною.

Водночас спостерігається зростання інтересу до вивчення китайської мови серед різних вікових категорій здобувачів освіти – від учнів середньої школи до студентів закладів вищої освіти. Зростання уваги до Китаю та його культури відбивається і в розвитку наукової діяльності у різних галузях, зокрема освітніх та методичних досліджень, що пов'язані із вивченням китайської мови.

Мета статті – з урахуванням окреслених тенденцій проаналізувати проблеми опанування китайської мови серед учнів старшої школи, визначити чинники, що ускладнюють навчання, та розробити практичні рекомендації для покращення формування базових комунікативних навичок.

Виклад основного матеріалу. Китайська мова, на відміну від індоєвропейських мов, що традиційно вивчаються у закладах загальної середньої освіти, характеризується підвищеним рівнем складності для опанування. Водночас вона поступово інтегрується в навчальні програми українських шкіл. Показовим прикладом є Київська гімназія східних мов №1, у якій викладання китайської мови було започатковано ще у 1957 році. Станом на 2017 рік кількість учнів, які її вивчали, становила близько 700 осіб, причому навчання здійснювалося з першого по одинадцятий клас (Чжен, 2017).

Не менш важливою є роль Інститутів Конфуція, які функціонують на базі провідних українських закладів вищої освіти та сприяють поширенню китайської мови й культури в Україні. Такі центри, зокрема при Київській національному університеті імені Тараса Шевченка (2009 р.) (Навчально-науковий інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка), Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна (2008 р.) (Інститут Конфуція Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна) та Київському національному лінгвістичному університеті (2013 р.) (Українська асоціація китаєзнавців), створюють додаткові можливості для підготовки майбутніх учителів китайської мови, розробки навчально-методичних матеріалів і підвищення кваліфікації педагогічних

кадрів. Вони також організують мовні курси, культурно-просвітницькі заходи, наукові конференції та підготовку до міжнародного кваліфікаційного іспиту HSK. Завдяки діяльності Інститутів Конфуція посилюється міжкультурний діалог, розширюється академічна співпраця між українськими та китайськими освітніми установами, а також формуються сприятливі умови для вдосконалення методики викладання китайської мови в закладах середньої та вищої освіти України.

Подальшому розвитку викладання китайської мови сприяли й освітні ініціативи державного рівня. Так, у 2017 році в межах розширення українсько-китайської співпраці у сфері освіти та науки було порушено питання про створення стандартизованої системи тестування для випускників спеціалізованих класів. Відповідну пропозицію під час зустрічі з керівництвом підрозділів Головного управління Інститутів Конфуція висловив директор департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування Міністерства освіти і науки України Андрій Шевцов (Міністерство освіти та науки України).

Наведені факти дають підстави стверджувати, що китайська мова поступово утверджується як складова навчального процесу в системі середньої освіти України. Водночас її ефективна інтеграція потребує ґрунтовного осмислення лінгвістичної специфіки та визначення методичних підходів, здатних оптимізувати процес навчання.

У цьому контексті особливої ваги набуває виявлення ключових труднощів, з якими стикаються учні під час опанування китайської мови, а також пошук дієвих шляхів їх подолання. Саме такий підхід сприятиме не лише підвищенню якості мовної підготовки, а й подальшому зміцненню позицій китайської мови в українському освітньому просторі.

Перш ніж здійснювати аналіз можливих методів впровадження китайської мови як навчальної дисципліни, доцільно визначити ключові завдання, що формуватимуть основу планування та структурної організації предмета. Наявність чіткого розуміння що буде вимагатися від вчителя та учнів значно покращить процес опанування китайської мови на базовому рівні.

Початок упровадження китайської мови як навчальної дисципліни доцільно пов'язувати з наявністю певного адаптаційного періоду. Під адаптаційним періодом варто розуміти поступове входження учнів у базове розуміння того, якою є китайська мова та які її ключові особливості.

Розкриття особливостей побудови китайської мови має відбуватися поступово та послідовно, з

обов'язковим підкріпленням теоретичних положень наочними прикладами. Надмірна теоретизація на початковому етапі здатна викликати більше запитань, ніж відповідей, і ускладнити формування цілісного уявлення про предмет вивчення. Натомість поєднання коротких теоретичних пояснень із практичними ілюстраціями сприятиме кращому розумінню матеріалу та допоможе учням усвідомити логіку мовної організації.

Наприклад, під час першого вступного заняття доречно подати стислу інформацію про історію китайської мови та особливості її формування. Водночас немає потреби відводити на це значну кількість навчального часу, адже надмірне заглиблення в історичні аспекти в межах шкільної дисципліни може призвести до когнітивного перевантаження учнів. До процесу опанування практичних мовних навичок у такому разі додається додатковий інформаційний пласт, який не є першочерговим і може відволікати від основної мети навчального предмета – формування здатності розуміти китайську мову та користуватися нею в комунікативних ситуаціях.

Окрім цього, доцільно звернути увагу учнів на те, що поняття «китайська мова» не є однорідним. Існує низка діалектів, а в різних регіонах Китаю використовуються відмінні мовні варіанти та говірки. Подання такої інформації має на меті продемонструвати, що китайська мовна картина є багатогранною, а мовлення мешканців різних частин країни може суттєво różнитися за звучанням. Разом із тим важливо підкреслити, що офіційною мовою вважається путунхуа (普通话), яка має статус державної мови Китайської Народної Республіки, а також використовується в Сінгапурі та Тайвані.

Не зайвим буде також коротко пояснити, чому саме путунхуа набула такого статусу. Ця система спрощеної писемності була створена з метою підвищення рівня грамотності населення та водночас сприяння поширенню китайської мови серед іноземців, заохочуючи їх до її вивчення. Таке пояснення допоможе учням краще зрозуміти передумови стандартизації мови та усвідомити її роль у сучасному освітньому та комунікативному просторі.

Отже, доцільно ознайомити учнів із китайською мовою як культурно та соціально важливою складовою світової культури, оскільки це сприятиме розширенню контексту її вивчення. Водночас зведення історичного огляду до пояснення того, що об'єктом навчання буде саме путунхуа, допоможе сформувати розуміння того, що йдеться про одну з найбільш уживаних мовних систем.

Писемність китайської мови є нетиповою у порівнянні з алфавітними мовами. У китайській

мові відсутній алфавіт у звичному розумінні, натомість використовуються ієрогліфи – логографічні знаки, кожен із яких може позначати слово, морфему або конкретне поняття. Опанування такої системи потребує запам'ятовування великої кількості ієрогліфів, що становить суттєву когнітивну навантаженість для учнів. Крім того, багато ієрогліфів є багатозначними: один знак може мати кілька значень, залежно від контексту, що вимагає від учнів уміння точно визначати значення та функцію ієрогліфа у конкретному мовному середовищі.

У зв'язку з окресленими труднощами постає потреба звернутися до опису практичних методів, за допомогою яких можна поступово та без надмірного ускладнення розпочати вивчення китайської мови. У дослідженні Чжан Юймей наведено статистичні дані, що відображають особливості засвоєння китайської писемності здобувачами освіти, які не належать до ієрогліфічної культурної традиції.

За результатами опитування, 81,52% респондентів зазначили, що знайомі з радикалами китайських ієрогліфів (графічними компонентами, які вказують на семантичну категорію або значеннєву сферу знака), тоді як лише незначна частина опитаних повідомила про відсутність таких знань. Водночас більшість учасників продемонструвала розуміння значення радикалів та їхньої ролі у структурі ієрогліфів, що підтверджується середнім показником обізнаності на рівні 4,05.

Крім того, значна частина респондентів намагається визначати значення незнайомих ієрогліфів на основі їхніх компонентів, що свідчить про важливість сформованого уявлення про базові структурні елементи письма. Дослідження також засвідчує, що здобувачі освіти загалом обізнані з фонетичними елементами ієрогліфів, хоча їхня функція нерідко викликає труднощі у розумінні (Юймей, Бровко, 2021: 238).

Таким чином, отримані результати дають підстави стверджувати, що морфологічні та семантичні характеристики ієрогліфів, зокрема радикали, компоненти та походження знаків, відіграють важливу роль у підвищенні ефективності навчання китайської мови.

З огляду на наведені результати, можна зробити висновок, що починати навчання не слід безпосередньо з вивчення цілих ієрогліфів. Доцільно спочатку розглядати їхні складові частини, що дозволяє учням поступово опановувати структуру знаків, полегшує процес запам'ятовування та створює умови для подальшого практичного використання ієрогліфів.

Ще одним важливим аспектом є складність опанування китайської мови, пов'язана з її тональною системою. У нормативній китайській мові виділяють чотири основні тони та п'ятий нейтральний, кожен із яких виконує смислорозрізнювальну функцію. Поняття «тональність» у цьому контексті може бути незвичним для учнів, оскільки в українській мові воно має інше значення. Павлик наводить визначення тональності С. М. Іваненко у монографії «Поліфонія тексту» як «текстову категорію, що відображає наміри автора, пов'язані з характеристиками об'єкта мовлення та його ставленням до цих характеристик» (Павлик, 2024: 136). У китайській мові тональність, нотоність, є фонетичним маркером значення слова, і навіть незначна зміна тону може кардинально змінити сенс висловлювання. Для учнів це означає, що точна вимова є критичною для розуміння та передачі значення, а опанування тональної системи потребує систематичної практики та уваги до фонетичних нюансів.

З огляду на зазначені особливості постає питання організації процесу вивчення тонів. Опанування тонів можна розпочати паралельно з вивченням ієрогліфів китайської мови. Як уже зазначалося, поняття тональності може бути абсолютно новим для учнів, тому навчання слід проводити поступово, поетапно. Вивчення тонів може здійснюватися як окремо, так і паралельно з опануванням ієрогліфів та їхнього значення, що дозволяє учням одночасно зв'язувати звук зі значенням.

Якщо розглядати вивчення тонів окремо, його можна організувати через використання вправ на вимову. Перш ніж вивести учня на розуміння того, що тон може впливати на зміну сенсу слова, необхідно приділити увагу саме вимові. Для цього доцільно починати з простих складів, які легко вимовляти, наприклад «та», повторюючи його у всіх чотирьох основних тонах і нейтральному: *mā*, *má*, *mǎ*, *mà*, *ma*. Така вправа дозволяє учням відчувати інтонаційні відмінності та навчитися контролювати звук, не ускладнюючи процес додатковим змістом слова. Регулярне повторення складів у різних тонах формує фонетичну базу, необхідну для подальшого опанування реальних слів і ієрогліфів.

Після формування первинної вимовної бази особливо важливо акцентувати увагу на тому, як від тону залежить значення слова. У дослідженні Штофеля підкреслюється явище омофонії – коли слова можуть звучати однаково, але мати різне написання та значення (Штофель, Матвійчук, 2024: 179). Так, один і той же склад «wo» у китай-

ській мові може мати різні значення залежно від тону: 我 (*wǒ*, 3-й тон) означає «я», 喔 (*wō*, 1-й тон) використовується як вигук, а 握 (*wò*, 4-й тон) – «тримати».

Таким чином, систематичне опанування тонів, поєднане з практичними вправами на вимову, дозволяє учням поступово звикати до інтонаційних відмінностей і формує необхідну фонетичну базу для подальшого вивчення ієрогліфів та слів. На наступному етапі навчання можна переходити до практичного використання тонів у комунікації та розширення словникового запасу.

Необхідно також зауважити граматичну специфіку китайської мови, що суттєво відрізняється від граматичної системи української мови та може викликати труднощі на початковому етапі навчання. Відсутність звичних для учнів граматичних категорій потребує поетапного й методично вираженого підходу до формування базових граматичних навичок. Подібну позицію поділяє Ємельянова, яка у своїй статті пропонує, за необхідності, застосовувати порівняння з українською мовою та дотримуватися певного плану засвоєння базової граматики китайської мови: розпочинати з опрацювання простих ієрогліфів та їхніх значень, переходити до утворення словосполучень, повторювати найбільш вживані мовні одиниці та поступово формувати навички побудови речень (Ємельянова, 2022: 160).

Доцільно також зауважити, що синтаксис китайської мови місцями суттєво відрізняється від синтаксису української мови. Насамперед це зумовлено фіксованим порядком слів у реченні, порушення якого може призводити до зміни змісту або втрати зрозумілості висловлювання. Якщо в українській мові завдяки розвиненій системі відмінювання можливі різні варіанти розташування членів речення без істотної зміни значення, то в китайській мові саме позиція слова часто визначає його граматичну функцію. Дослідниця також зауважує, що в окремих аспектах китайська мова є структурно простішою за українську, оскільки в ній відсутні категорії дієвідміни та відмінювання іменників. Китайська мова належить до мов із фіксованим порядком слів типу SVO (Subject – Verb – Object), що частково полегшує засвоєння принципів побудови простого речення на початковому етапі навчання.

Далі необхідно звернути увагу на граматику та синтаксис, оскільки ці аспекти перебувають у тісному взаємозв'язку в китайській мові. Мандаринська китайська належить до аналітичних мов, де граматичні значення передаються переважно через порядок слів і службові елементи. Як зазначають

Лі та Томпсон, китайську доцільно розглядати як *topic-prominent language*, у якій структура речення вибудовується навколо відношення «тема – коментар», а не традиційної моделі «підмет – присудок» (Лі, Томпсон, 1981: 15). Крім того, порядок компонентів речення часто визначається семантичними чинниками, тобто залежить від смислової ваги та відомості інформації для співрозмовників.

У контексті навчання учнів старшої школи ці особливості можуть спричиняти труднощі, оскільки вони відрізняються від граматичних принципів індоєвропейських мов, до яких звикла більшість учнів. З огляду на це, під час викладання китайської мови доцільно приділяти особливу увагу формуванню навичок правильної синтаксичної організації мовлення, що сприятиме точності висловлювання та ефективній комунікації. Особливу увагу слід приділяти таким аспектам, як: аналіз теми та коментаря в реченні, побудова висловлювань із урахуванням логіки «тема – коментар», практичне застосування службових часток та модальних елементів, а також формування умінь впорядковувати елементи речення відповідно до смислової ваги та відомості інформації. Впровадження таких вправ у навчальний процес сприяє глибшому розумінню синтаксичної структури китайської мови, розвитку комунікативної компетенції та здатності до адекватного використання мови в різних контекстах.

У методичній практиці доцільно поєднувати теоретичне пояснення з вправами, які спрямовані на розвиток умінь аналізувати та відтворювати мовні конструкції. Зокрема, важливо забезпечити навчальну діяльність, що дозволяє учням виділяти тему та коментар у реченні, визначати відому та нову інформацію, а також практикувати правильний порядок компонентів речення. Крім того, слід включати завдання на використання службових слів, які виконують функції граматичного маркування часу, стану або питальної інтонації, а також вправи на формування навичок перекладу, що поєднують граматичну точність із контекстуальною доцільністю.

Таким чином, інтеграція граматично-синтаксичних пояснень з методичними вправами дозволяє учням старшої школи поступово освоювати специфіку китайської мови, одночасно розвиваючи мовну точність і комунікативну ефективність. Рекомендовано, щоб методичні матеріали включали поступове ускладнення завдань, починаючи з аналізу простих речень і закінчуючи вправами, орієнтованими на створення власних висловлювань та переклад, що відповідають принципам *topic-prominent* структури.

Остання проблема пов'язана не стільки з лінгвістичними особливостями китайської мови, скільки з психологічними чинниками, що впливають на процес її опанування учнями старшої школи.

У наукових дослідженнях наголошується на важливості врахування психологічних аспектів у процесі вивчення іноземних мов. Зокрема, психологічна підготовленість учнів старших класів формується через сукупність мотиваційних, інтелектуально-пізнавальних, емоційно-вольових і психофізіологічних чинників, які визначають їхню готовність активно залучатися до процесу вивчення іноземної мови та сприймати його позитивно.

Тим не менш, особливості китайської мови не можна недооцінювати у контексті шкільного вивчення іноземної мови. Вона суттєво відрізняється від більшості звичних індоєвропейських мов, що традиційно викладаються у загальноосвітніх закладах. Учні часто відчувають тривожність через складність запам'ятовування великої кількості знаків і необхідність точної вимови, що безпосередньо впливає на їхню мотивацію та активність у навчальному процесі. Мотиваційні та емоційні компоненти психологічної готовності стають особливо важливими при вивченні китайської мови, оскільки високий рівень складності системи письма і тонів потребує від учнів постійного зосередження, терпіння та позитивного ставлення до процесу навчання.

Можна зробити висновок, що вивчення та опанування китайської мови в старшій школі супроводжується широким спектром проблем та викликів – від особливостей структури та граматики мови до тональної системи, специфіки письма і психологічних чинників, що впливають на сприйняття та засвоєння матеріалу учнями старшої школи. Внаслідок цього особливо важливо розробляти та впроваджувати методологію викладання китайської мови, яка дозволяє зробити процес навчання максимально доступним, системним і зрозумілим для школярів. При формуванні навчальної програми слід враховувати, що для більшості учнів китайська мова є відносно новою та незнайомою, що потребує поступового введення матеріалу, спеціальних вправ на запам'ятовування ієрогліфів та відпрацювання тонів, а також підтримки мотивації та емоційного комфорту.

Висновки. Опанування китайської мови в старшій школі супроводжується низкою лінгвістичних, психологічних та методичних труднощів, що обумовлено її специфікою та відмінністю від індоєвропейських мов.

Особливу складність становлять ієрогліфічна писемність, тональна система та граматична

структура, зокрема topic-prominent організація речення і фіксований порядок слів.

Психологічна готовність учнів, мотивація та емоційний комфорт є ключовими чинниками ефективного засвоєння матеріалу. Практика засвідчує, що ефективне навчання потребує поступового введення матеріалу, поєднання теоретичних пояснень із практичними вправами, а також поетапного формування навичок читання, письма та усного мовлення.

Розуміння структури ієрогліфів, освоєння тонів, розвиток базових граматичних і синтаксичних умінь сприяє формуванню комунікативної компетенції та підвищує мотивацію учнів до подальшого вивчення китайської мови. Впровадження системної та методично обґрунтованої програми навчання дозволяє інтегрувати китайську мову в освітній процес українських шкіл, забезпечуючи поступове, доступне та ефективне засвоєння знань, що відкриває перспективи подальших досліджень і практичного застосування мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чиханцова О. Проблеми адаптації старшокласників до вивчення іноземної мови у виші. *Digital Library NAES of Ukraine – Digital Library NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/708473/> (дата звернення: 24.03.2026).
2. Чжен В. Викладання китайської мови в Київській гімназії східних мов №1. *Українська асоціація китаєзнавців*. URL: <https://sinologist.com.ua/vikladannya-kitajskoj-i-movi-v-kiyivsk/#:~:text=>. (дата звернення: 24.03.2026).
3. Інститут Конфуція – Навчально-науковий інститут філології. *Навчально-науковий інститут філології – Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. URL: <https://philology.knu.ua/institut-konfutsiya/> (дата звернення: 14.03.2026).
4. Інститут Конфуція. *Інститут Конфуція*. URL: <https://confucius.karazin.ua> (дата звернення: 14.03.2026).
5. 10 років інституту Конфуція КНЛУ: Незабутній шлях випробувань та успіхів. *Українська асоціація китаєзнавців*. URL: <https://sinologist.com.ua/10-rokiv-institutu-konfutsiya-knlu-nezabutnij-shlyah-vyprobuvan-ta-uspiviv/>. (дата звернення: 24.03.2026).
6. В українських школах планують розширити вивчення китайської мови. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/news/v-ukrainskikh-shkolakh-planuyut-rozshiriti-vivchennya-kitajskoj-i-movi>. (дата звернення: 24.03.2026).
7. Павлик В. Синтаксичні засоби стилістичної тональності публіцистичного жанру «ГЛОСА». *Закарпатські філологічні студії*, 38. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2024.38.25.
8. Ємельянова Д. Деякі проблеми викладання граматики китайської мови українським студентам. *Закарпатські філологічні студії*, 25(1). DOI: 10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.29.
9. Бровко А. С., Юймей Ч. Дослідження ставлення студентів (з несінографічних культурних кіл) до китайських ієрогліфів. *Китаєзнавчі дослідження*, 3, с. 227-252. DOI: 10.51198/chinesest2021.03.227.
10. Штофель Д. Х., Матвійчук В. Л. Невизначеність при вивченні китайських ієрогліфів. *Знання. Освіта. Освітність. Неминучість невизначеності: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 11–12 жовтня 2024 р. Вінниця: ВНТУ, 2024. С. 177–179. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2025/materialy_confer_osvita_10_2024.pdf (дата звернення: 24.03.2026).*
11. Li C., Thompson S. *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press. 1981, 691 p.

REFERENCES

1. Chyhantsova O. (2015) Problemy adaptatsii starshoklasnykiv do vyvchennia inozemnoi movy u vyshii. [Problems of adaptation of high school students to learning a foreign language at university] *Digital Library NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/708473/> (date of access: 24.03.2026). [in Ukrainian]
2. Chzhen V. (2017) Vykladannya kytais'koi movy v Kyivskii himnazii skhidnykh mov №1. [Teaching Chinese language at Kyiv Gymnasium of Oriental Languages №1] *Ukrainska asotsiatsiia kytaieznavtsiv*. URL: <https://sinologist.com.ua/vikladannya-kitajskoj-i-movi-v-kiyivsk/> (date of access: 24.03.2026). [in Ukrainian]
3. Instytut Konfutsiia – Navchalno-naukovyi instytut filolohii Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. [Confucius Institute – Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv] URL: <https://philology.knu.ua/institut-konfutsiya/> (date of access: 14.03.2026). [in Ukrainian]
4. Instytut Konfutsiia. [Confucius Institute] URL: <https://confucius.karazin.ua> (date of access: 14.03.2026). [in Ukrainian]
5. Desiat rokiv Instytutu Konfutsiia KNLU: nezabutnii shliakh vyprobuvan ta uspiviv. [10 years of the Confucius Institute at KNLU: an unforgettable path of trials and success] *Ukrainska asotsiatsiia kytaieznavtsiv*. URL: <https://sinologist.com.ua/10-rokiv-institutu-konfutsiya-knlu-nezabutnij-shlyah-vyprobuvan-ta-uspiviv/> (date of access: 24.03.2026). [in Ukrainian]
6. V ukrainskykh shkolakh planuiut rozshyryty vyvchennia kytais'koi movy. [Expansion of Chinese language learning in Ukrainian schools is planned] *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. URL: <https://mon.gov.ua/news/v-ukrainskikh-shkolakh-planuyut-rozshiriti-vivchennya-kitajskoj-i-movi> (date of access: 24.03.2026). [in Ukrainian]
7. Pavlyk V. I. (2024) Syntaksychni zasoby stylistychnoi tonalnosti publitsychnoho zhanru «Hlosa» [Syntactic means of stylistic tonality of the journalistic genre “Hlosa”] *Zakarpatski filolohichni studii*, 38. DOI: 10.32782/tps2663-4880/2024.38.25.
8. Yemelianova D. V. (2022) Deiaki problemy vykladannya hramatyky kytais'koi movy ukrainskym studentam [Some problems of teaching Chinese grammar to Ukrainian students] *Zakarpatski filolohichni studii*, 25(1). DOI: 10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.29.

9. Brovko A. S., Yuimei Ch. (2021) Doslidzhennia stavlennia studentiv (z nesinohrafichnykh kulturnykh kil) do kytais'kykh ierohlifiv [Study of students' attitudes (from non-sinographic cultural backgrounds) to Chinese characters] *Kytaieznavchi doslidzhennia*, 3, pp. 227-252. DOI: 10.51198/chinesest2021.03.227.
10. Shtofel D. Kh., Matviichuk V. L. (2024) Nevyznachenist pry vyvchenni kytais'kykh ierohlifiv [Uncertainty in learning Chinese characters]. *Znannia. Osvita. Osvichenist. Nemynuchist nevyznachenosti: zbirnyk materialiv VII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Vinnytsia, 11–12 zhovtnia 2024 r. Vinnytsia: VNTU*, pp. 177–179. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2025/materialy_confer_osvita_10_2024.pdf (date of access: 24.03.2026). [in Ukrainian]
11. Li C., Thompson S. (1981) *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press. 691

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

